

МИКЛАЙ КАЗАКОВ

МҮНДЫР
МЛАНДЫШТЕ

1
□
МИКЛАЙ КАЗАКОВ

МҮНДЫР МЛАНДЫШТЕ

ЙОЧА-ВЛАКЛАН

КНИГАМ ЛУКШО МАРИЙ ИЗДАТЕЛЬСТВО
Йошкар-Ола * 1969

АВТОР ДЕЧ

Тиде книга — школьшто тунемше-влаклан. Тушко кум изи поэма, ик репортаж пурталтыныт. Нуно шукертсе огыл жап ден тачысе илыш нерген икмыняр каласкалат. Изи лудшо ег сар жапысе самырык герой-влак дене, марий калыкын йоратыме писательже — С. Г. Чавайн дене пальме лиеш. Туштак пионер лагерьысе весела илышымат ужеш.

Мемнан самырык тукумна шуырак лудаш тырша. Тудо раш ыгла: эртыше пагытым пален налде, тачысе илышым, эрласе кече могай лийшашымат шижын мошташ йбсырак. Эртышым шымлен, тачысе событийым келгынрак ончалын, ме шочмо Элнам, мотор пүртүснам, совет енна-влакым утларак йораташ тунгалына, нунын дек лишылрак лийына.

Тыгай шонымашым тиде книга шольо-шўжар-влакем дек кеч изишак намиен шукта гын, нунын кумылыштым мыняр-гынат тарвата гын, мый шкемым пиаланлан шотлем.

КАЛАСЕ, КУРЫК

(Чын лиймаш)

Каласе, курык,
шарналте, курык,
Илет тўняште мочол курым?
Тый шуко-шуко ужынат
Да тўрлым-тўрлым колынат.
Акрет годсек села воктене
Кў пырдыжла нўлтат шогет.
Айдемым, нурым огет дене
Осал мардеж деч аралет.
Кылмет чот телым, кап йоммешке
Лўзмўн гай упшым упшалат;
Йоча-влак «вўд кашка» лиймешке
Тунам юарлыл мунчалтат.
А шошым ўмбалнет эн ончыч
Шемалге мланде топлана.

Пеледыш тукум, тыйын он гыч
Лукталын вуйжым, тұзлана.
Ужар куэрым шергылталын,
Вараже кайык еш толеш,
Пүртүсүм, калыкым мокталын
Мура, эрдене эр тұналын,
Кас рұмбык мландым леведмеш.
Ояр кенгеж. Да мом ойлаш?
Шонет, кузе гын шұлалташ:
Мардеж уке, монча гай шокшо...
Тунам пошкудо ер дечет,
Ужар шыма куэр гычет
Умбаке йөршын кайме ок шу.
Садланак, йўштылын лекмек,
Изи, кугу каналтышт тек...
Тыге илалын шуко ийым,
Тый тукум-влаклан лишыл лийыч.
Садланак муро сем тылат
Йонген эре, йонга тачат!

* * *

Каласе, курык,
шарналте, курык,
Мыняр энгек да мочол тургым
Эртеныт шолын воктечет?
Ала чынак тый ойлынет?
Огеш кўл шўм-кылнажым кўрмө.
Мый тыланет вигак манам:
Тынаре орлыкым да вўрым
Тый ужын отыл нигунам,
...Села ўмбалне кум ий годым
Шем толкын мўгырен пёрдеш,
Темда ег чоным, кўрыштеш.
Села гын тулык гае кодын,
Шогалын сусырген йөршеш.

Сурт кайык, вольык шагалемыт,
Шинча ончен арвер пыта:
Йомакысе разбойник семын,
Чыла тола фашист орда.
Йоча ден шонго, ўдрамаш-влак
Илаш төчат, пеле колен.
Лач староста Борис Гермашлан
Моткоч ласка «оза» пелен.
Коштеш төра гай, ег ўмбаке
Онча тумнала шишланен.
Шагал мо рвезе-ўдыр-влакым
Германий мландыш колтөден?
Тушманлан кумылан айдеме,
Да нуныжат туддек вашкат.
Тачат эр годсек тудын дене
Ышта пайремым фриц тұшка.

* * *

Тек шўргым чывышталже йўштө,
Тек солкала коштан мардеж —
Йочалан мо? Кеч тый от кўштө,
Садак уремышке лектеш.
Вот кызытат, издерым налын,
Кўкш курык вуй гыч мунчалтат,
Камвозыт, лумышто пёрдалыт,
Кынелыт, угычын кўзат.
Пеле пуста ял мучко темын
Ньогарын кычкыркалыме йўк.
...Гармашын сурт гыч кок айдеме
Лектеш лўнгедылын уремыш.
Шогалыч. Курык деке вик
Кусарышт вудака шинчаштым.
— Альфред, пий тукумын йочашт-влак,
Ужат, кузе веселитлат,

Монденыт йөршын мемнамат!
Чонан мишень. Сөрал моткочак.
Пу автоматым — ончыктем!..
Тунамак, южым шўшкыктен,
Ош курык деке лум күрт гочын
Тулан пуля йёр чонгештен.
Уке, ыш шу йоча-влак деке...
Тугак йўкланыл юарлат.
А немыч-влакын шыдышт лектын,
Аяр тул семын оваралт.
«Кузе тыге?» Мудегеч шотым,
Ончат, шинчаштым каркален.
— Альфред, мий, коңдо миномётым! —
Карале унтер, чытырнен.

Изи колой-влак, куржса писын,
Ала энгек деч утледа?
Ода шиж мо: исер фашист-влак
Пытарынешт виге тендам?..

Кузе ойлаш гын, лудшо родо?
Перо кидем гыч камвозеш.
Кеч шучко жап шукертак кодын,
Но кызытат ушеш возеш,—
Логарышке комля толеш...
Пудеште мина. Теве — весе.
Йоча-влак куржыт чориклен.
Но икте варгыжале йёсын,
Йёралте, лумым йошкартен.
Туткарым шижын, ўдрамаш-влак
Вашкат уремыш.

Орт лекшашла

Ньога-влак толыт, кычкырлат.
Кён упш уке. А кө пижергым
Кушак йомдарыш, куржшыла?

Эн изирак йочан мыжер гын
Кушкедме лапчыкла коеш.
Ава-влак игыштым ондалын
Вўчкат да шортыт улнымеш.
Лач колышым аваже налын
Конден, издерышке пышталын,
Шке суртшо деке кас велеш.
Эрлашым тойышт. Ныжыл тумо
Орол тек лийже изилан.
Ойланыт шортын: — Шочмо юмо,
Налятым колто опкынлан...
Тунам Гармаш тўжваке луктын
Улмаш могане тудын чон:
— Тыге пыта Советын тукым.
Тугай закон. Пеш чын закон...

* * *

Каласе, курык,
шарналте, курык,
Илет эше мыняре курым,
Но тидым от мондо, товат,
Тый ужшо-колшына улат.
Чыла энгеклан, калык вўрлан
Шукталтын ўчө пўтынек:
Аяр тушманын вуйжым күрлмө,
Гармашым налын шем вынем...

...Нергем чактарыше ен семын
Села шогале, ялт уэмын.
Айдемын илыш кечыжат
Кузе вашталтын — тый ужат.
Но южгунам кенгеж каваште
Лузга пыл кечым шойышта.
Тыге жаплан пиал коклаште
Шўм-чоным шўлык кормыжта.

Шке игыжым йомдарше кайык
 Огеш лыплане курымаш:
 Когартыше осколок гае
 Шем орлык шўмжō йыр пōрдеш.
 Ойган ава эрдене толын,
 Ой, шонго курык, тый декет,
 Кўза пыкшерак ўмбакет,
 Шогале.

Пуйто угыч колын,
 Кузе йочаже кычкыра,
 Кузерак тудын леве шўлыш
 Онет гыч пиктежалт лектеш...
 Тыгерак колымаш ден илыш,
 Шонет, ушналтыныт иктеш.
 Шога ава. Шўм-чон кўангын.
 Кошкен шукертак шинчавўд.
 Чал ўп гын мардежеш товангын.
 Огеш йом лачак кōргō йўк.
 Ончале ўлыкō. А тушто
 У тукым модын куржталеш.
 Тек, пеледалт, йоча-влак кушкыт
 Аван да элын пиалеш!
 Тек кайже нунын илыш корнышт
 Кенезж кава гаяк волгалт.
 Каргалтше сар — эн шучко ормыж—
 Тек нунылан ок тўкнō ялт!

МҰНДЫР МЛАНДЫШТЕ

[Поэма]

Лўшка мардеж. Тайна чодра,
 Гўжлалын шўлык йўкшō дене.
 А курык вуйым кўрык семын
 Левед шынден шем пыл ора.
 «Ала мемнан кумда планетым
 Тыганяк рўмбык йыр леведын?» —
 Шонет да мogyр шергылтеш.
 Уке, уке, туддечын шучко:
 Шем пыл толеш да корангеш;
 А кызыт гын — Европа мучко,
 Олам, яллам вўр дене мушкын,
 Вуянче вий осаллана.
 Айдемын лўмжымак темдалын,
 Эр южым, кечым шупшын налын,
 Оза лияш фашист шона.

Но жап вашталтын.
Ожсо куллык
Тетла ок шинчырле нигөм!
Чыла куатыштым поген,
Тушманлан шыдыштым нөлтен,
Тарватышт ең-влак вурс таулым.
Толеш виянын кредалмаш:
Шога кок вий колаш-илаш!
Эре кугемын, мўгыралтын,
Эрвелне кўдырчө шокта.
Фашист тўшкам тулеш темдалын,
Советский Армияна покта.
Тыштат, торасе курыклаште,
Ужар каштан ден тумерлаште,
Эре кушкеш кредалме вий.
Тўжем-тўжем боец коклаште
Ончем, ужам — коеш марий.
«Кузе, йолташ, логальыч тышке?
Могай мардеж пуэн конден?»
— Жаплан, поэт, перотым пыште,
Вара чыла мый рашемдем...

* * *

Чодра ик шырымын мура.
Кава оярыш, волгыдеме.
Аланыш партизан-влак темыч
Ик операций деч вара:
Кө автоматшым тёрлатен;
Кө шўргым мушкын, я бритлен,
А кө, чашкер йымаке возын,
Ласканак каналталын шкет.
Письмам гына иктат ок возо —
Көлан возет да куш колтет?
Каштан воктене — курткым чийше
Илалшырак пёръен шинча,

Воктенжак шудо валне кийше,
Юарлыше йочам онча,
Онча да вуйжым сакалта.
Я мом гын тудо шоналта?
«Лач тыгаяк эргым кодын
Шочмо ялыштем.
Сарыш лектын толмо годым
Мыйым ужатен,
Шортын лу ияш айдеме,
Йўкын мўгырен...
Мом ойлаш? Пёръен кид дене
Куштенам ончен
Шкемын эргым, шкемын шочшым—
Нёргө лызе гай.
Шоненам: теммешке кочшо,
Малашат ең семын вочшо,
Кушшо — поро, сай.
Тудын дене мочол йөсө
Перныш мыланем!
Ом өпкеле: чулым рвезе
Лийын Мишукем.
Мый ноен толам кастене,—
Уло кап йўла.
Ондалам изи айдемым,—
Мондалтеш чыла...
Эх, ужаш ыле Мишукым
Кызыт минутлан:
Мом гын угыч шонен луктын
Шкенжын модышлан?
Ончалаш ару шинчажым,
Тупшым вўчкалтен.
Сарыш кайыше ачажым
Эрге йомдарен?..
Йомдарет шол, кум ий наре
Серышым налде...

Мыланем мыняр туткарым
Пұрымаш колтеп:
Кредалмаш... Пеш неле сусыр...
Плен... Фашистский ад...
Да, айдеме мом ок тўсө —
Шучко шарнашат!
Колымаш вий кажнын кўдынъ
Йўд-кечат ваген.
Ныл йолташ туддечын йўдым
Куржна ме утлен...
Франций дечын шочмо мөнгыш
Ынде мочол шўдө мөнге
Мыйым ойыра?
Ушанем мый: эргым деке,
Ший вўдан Элнет воктеке,
Ормыж вийым кўрыштмеке,
Илыш савыра...»

— Мом шонкалет, каласе, Жан,
Молан гын ойгырет эше? —
Воктенсе рвезе, шем шинчан,
Моткочак ныжылгын ончал,
Иван деч йодо.
— Ой, Мишель,
Чонан айдемын мут пеш шуко,
Чылажым от жерт ойленат.
Но иктым каласем тылат:
Мый шонкалем изи Мишукым,
Лач йөршын тый гает тудат...
Мишель, Мишель, изи француз,
Молан шўргет тыге чевергыш?
Ончалыч тўткын, йодыч эркин:
— А кō Мишукшо?
— Мыйын эргым...
Икгае лўм, икгае тўс,—

Шонен орам!
Тылат мыняр ий?
— Латнылыт темын.
— Мо вара,
Мишук ик ийлан изирак.
Кеч-мо гынат, те пуйто коктын
Вет улыда изак-шоляк...

Ондале пачката французым,
Шыматыш, ниялталын вуйжым,
Российын шочшыжо — Иван;
Шинчаште вўд шырчангым ужын,
Нимом ыш ойло йочалан,
Ўмбакше чон йўлалын ончыш.
Иванлан ала-кō ойлен:
Ача-аваже кум ий ончыч
Фашист пуля дене колен...
— Ну вот, Мишель, ме эрык верчын
Тугеже кумытын пырля
Эн тале бойыш пурена:
Мый — пулеметчик, тый — разведчик,
Шўм кумыл лийже Мишукна!

Мишель йочалак шыргыжале,
Кугу егла Иван ончале,
Да коктын кидым кормыжат —
Француз йоча, марий салтак.
Шинченит ятыр жап мутланыл,
Пайлен куаным, ойгым лош.
Мишель гын пеш келшен Иванлан,
Такланак огыл тудым маныт:
— «Изи герой!» «Мемнан Гаврош!»
Мыняр гана эртен тушманын
Эн пенгыде застава вошт,
Шыншале семын нушкылден:

Конден пеш күлешан уверым,
Салтак-влак погыналме верым,
Мыняр вий улмым раш пален.

* * *

Кунар жап эртыш — мый ом пале,
Ик кече весымак поктен.
Ача ден эргыла келшалын,
Торасе Франций верч кредалын,
Каеныт бошым¹ шалатен.
Мишель разведчик веле огыл,—
Тунемын пулемётым чот,
Иван дек шкеак йодын толын,—
Тыгерак шочын у расчет.
А моло-влак онченит орын,—
Кузе келшат, ваш-ваш полшат:
Вет пуйто кочкыныт ик шорым,
Шонет, ик шўльш ден шўлат.
...Кечан кенгежым ик ола верч
Отряд атакыш тарванен.
Каен пехота. А шола веч,
Тушманым пулемёт почкен.
Колтеныт чарныде тул йўрым
Кок пулеметчик, кок герой.
Лишемыт койын ола тўрыш,
Пожарла талышнале бой,—
Йыр шикш-пурак, нимат ок кой.
Чонга ўмбалне у позиций,
Ала пытартыш — кō пала?
Мишель пуэдыш лентым писын,
Иван лым ок лий — лўйкала.

¹ Немецкий оккупант тўшкам француз-влак «бош» манын мыскыленит.

Но мо тугай?
Иван, мо лийыч?
Молан, вуетым кормыжтен,
Йōралтыч пулемет воктен?
Ал вўр йога, левед чурийым,
Йога, вургемым вошт нōртен...
— Мишель... Мишель...

А тудо тыштак,
Шаршудыш тыйым налын пыштыш
Да сусыр верым тыманмеш
Ош марля ден содор пидеш.
Ик жап гыч пулемет чонанге:
Эше чот шыдын, куатангын,
Мишель фашистым поньыжеш...

* * *

Кузе онча яндарын кече,
Кузе чодра кумдан гўжла,—
Ойлаш гына, фашист-влак дечын
Утарыме эше ола,
Эше ик лаштык мландым налме,
Пий дечын шылым налмыла.
...Мишель, йолташ деке миймеке,
Ойлен Иванлан кугешнал:
— Тўняште келшымаш лиймеке,
Ме илена, ме сенена!

ЧАВАЙН ШКОЛЫШ ТОЛЫН

(Поэма)

Угыч шергылте звонок,
Угыч тўнгалеш урок.
Теве туныктышо дене
Классыш пурыш у айдеме.
Рўжге «Здрасте!» йонгалтеш.
Енже ужмыла коеш,
Ўстел дек миен шинчеш.
— Йоча-влак, Сергей Григорыч —
Пеш вучалме унана —
Мемнан школыш таче толын,
Тудлан мутым пуэна...

Туныктышын ой-шомакым
Сово кырме леведеш.
А писатель чулымракын
Шкенжын вер гыч кынелеш.

Очки вошт ончале порын,
Пуйто классым вискала,
Шарналталын илыш корным,
Вашкыде, шыман ойла.

Йымен шинчыныт ньога-влак,
Кушто улмыштым монден,
Колышталыт, ушыш налыт,
Кажне мутлан йывыртен.

А уна вес мутым луктын:
— Лудында «Мўкш» почеламутым?
— Наизусть ме палена!
— Концерт годым ойлена!
— Пеш сай, пеш сай.
Ну вот иктым
Мыйын палыме шуэш:
Возымаште мо ок сите,
Можо утыла чучеш?

Таня кидшым кўш нўлтале,
Орынрак ойлаш тўнгале:
— «Мўкш» моткоч келша мылам.
Только чаманем йочам:
Мочол шортын, йўсланен,
Кизажат кунар корштен...

— Нимат огыл, — мане Галя, —
Кеч туткарышке логалын,
Аваж тудым шыматен,
Корштымат вашке пытен...

Чыланат ончат Ивукым,
Ойла тудо кўжгў йўкын:
— Саде рвезе трус улмаш.

Шке аважым лўдыкташ
Шонен луктын кўлдымашым,
Йөршын ужмо-колдымашым:
«Ой, авием, авием,
Ынде вашке мый колем:
Кидем кишке чўнгале,
Ужат, кузе пуале».
Галя мане, тул гай лийын:
— Ужыда, Ивук — герой.
Теменат тый индеш ийым,
Тудо гын — изи колойд...
Вот садланак йоча лўдын...

Уна ет адак йодеш:
— Колында мо теле йўдым
Кузе пире урмыжеш?
— Колынна! Моткочак шучко,—
Пелештат чылан гаяк.
— Вет тунамже капет мучко
Шырге шергылтын кая.
Лач тыгеак мўкш деч лўдын
Саде изи героят.
— Солкален дыр кидшым тудо?
Мўкш тидлан моткоч сыра,—
Галя мутшым ешара.

Шыргыжал, йодеш писатель
(Мутланаш сита вет таче!):
— Ну, а теже кузерак,
Лўдыда мо тудынлак?

— Кенгеж мучко,— мане Петя,—
Мўкш отарыште илем.
Мый полшем кочамлан кечын,
Мўкшым пешак йбратем.

Ой, могай пашаче калык,
Кузе пёрдыт да ызгат!
Мўкш йөршеш айдеме гае:
Ит сырате, ит тўкале —
Огеш тўкө иктыжат.

Ивукна коклашке пурыш:
— Мийышна кенгежым нурыш
Уржа вуйым погкалаш.
Мо шонет, мемнан Игнаш
Мўгырен шорташ тўнгале.
Лишкырак миен ончалыым
Шем копшанге йол воктен...

Воштылыт утен каен.
— Мыскылаш ваш-ваш сай огыл,—
Пелешта Сергей Григорыч.—
Лўдмө ок кўл — тиде чын.
Кажнын лийже патыр ыг.
Вот садланак изинекак
Шўжар-шольо-шамычдам
Туныкталза, йбраталза —
Лийышт көргө куатан...

Мут коклаште, воштылмаште
Жап эрта шижде-годде.
Кеч шангак звонок шоктен,
Кеч шангак урок пытен,
Но йоча-влак огыт вашке
Таче мөнгыш йөршынат.
Тўвыт йомо өрмө койыш,
Ок аптрание нигөат,
Кугыенгын кажне ойыш
Шке гыч мутым ешарат,

Йогын вўдла йога йодыш —
Йёршын викторина-модыш:
Кажнын ойлымо шуэш,
Кажне мом-гынат муэш:
— Ойлыза, Сергей Григорыч,
Те кузе тунемында?
— А книгам возаш моторын
Кө гын туныктыш тендам?

Вашкыде ойла писатель,
Тошто жапым шарналтен,
Сўретлалте угыч таче
Неле пагыт ойжо ден:
Йоча-влак шўкшўн чиялын,
Пидын йолышко йыдалым,
Сакалтен вынер сумкам,
Куржыт школышко тўшкан;
Вашлиеш учитель нуным,
Устел дене — «кужу ўп».
Я кузе гын тый от лўд:
Тўрлө сакчым, тўрлө юмым
Путаёт гын — шыде йўк
Пире семын кычкыра:
— Черемисын, омо кўпчык! —
Да линейка, южым пўчкын,
Вуйлепетым «шолт» пера.
Я пурса мешак ўмбаке
Шич да шинче уш каймеш...
Колыштыт ойган шомакым
Йоча-влак.

Вара умбаке
Тўрлө-тўрлө мут лектеш:
Кенгеж кечын нурыш возын
Чыве муно гай шолем;
А чыган «Онар» колхоз гыч

Имным шолышт нангаен;
Шошо йўдым почан шўдыр
Чонгешталын ял ўмбака;
Панин Толя тунем толын —
Комиссарла коеш лач...

Кенета Ивук шогале.
Ормалген чылан ончалыч:
«Мом адак тый вўдылнет?
Я иктажым шойыштнет?»

— Кўдырчан йўр годым
Мый качам деч йодым:
«Мо тынаре мўгыра?
Мо тынаре волгалтеш?»
А качамже кутыра:
— Уныкам, палет,— манеш,—
Шортнўо тройкыжым кычкалын,
Имне-шамычым покталын,
Кудалеш пророк Илья:
Осал вийым, ю ден чортым
Шке илемже гычын кордыл,
Тул солаж ден солкала...
Тройка, имне да сола...
Мыланем чучеш онгайын,
Нуным ужмо пеш шуэш.
Чыштырем адак качайым:
«Мемнан дек пророк толеш?
Могай тудын имныже,
Могай тройка да сола,—
Ончалаш кўлеш мылам...»

Кочаем сырен пелештыш:
— Ойлыштат шол мут укеште.

Йөршынак окмак улат.
Юмым ок уж нигбат...

Коктын ме үчашышна,
Сыренат кудалтышна.
Маньым мый: — Шоя чыла.
Тройка огыл, юмо огыл,—
Электричество гүрла...»
Кочай мане: — Ойлышт шого,
Теве саде лектрисет
Рашкалтен пуа — палет...

Рүжге воштылыт чылан,
Воштылеш уна-Чавайн.
А вара ойла шыман:
— Калык мутым погыза,
Онгайракым возыза,
Илен-толын, пиалеш,
Тыланда күлеш лиеш.
Тау лийже! Порын кодса,
Шўжар-шольо-шамычем.
Сай тунемза, сайын модса,
Кушса акылым поген.—
Тудо эркин кынелеш,
Кидшым порын лупшалеш...

Шуко ий эрталын кайыш,
Лийын түрлө-түрлыжат.
Кө вашлийын гын Чавайным,
Огеш мондо кызытат.

ПИОНЕР ЛАГЕРЬЫШТЕ

(Репортаж)

Ой могай сөрал вер Яльчик!
Мом ойлаш — уке ондалчык:
Мо мотор гын — чын мотор,
Каена ончаш содор!
Савырнале корно кагыр,
Теве ер воктек луктеш,
Теве шып чодраште лагерь
Ола семьянак коеш.
Мочол сылне, мочол чапле,—
Тыгай верым кө ок жапле?
Ок пудране көн шўм-чон?
Мўндыр корно — нипочем.
Түрлө-түрлө вер гычат
Тыште нылшүдө йоча —
Руш, татар, марий пырля
Иза-шольыла ила.

* * *

— Тра-та-та-та, та-та-та! —
Пионер пуч пуалта,
Той пүнчерым, ош куэрым,
Шып нералше Яльчик ерым
Мучко-мучко шергылта.
Шоналтет — эн мўндыр верыш
Тиде йўк миен шуэш.
Пўтынъ лагеръ тыманмеш
Физзарядкышке лектеш.
Онгим почын, келгын шўлө:
Пенгыдемже кап-кылет,
Вурс гай лийже мускулет!

* * *

Тысе калык пешак чулым,
Тыште йөршын уке улыт
Лўдшө, мыжык, йолагай.
Кеч-момат ыштат пеш писын
(Вий-куатыштым от висе!) —
Ртуть падраш гай, вўдшер гай!
Чылалан толеш кид-йолышт.
Йодышт ончо, сайын колышт,
Көм гын тыште ваш от лий,
Йыр талант, усталык вий:
Командир, библиотекарь,
Санитарка — изи «лекаръ»,
Декламатор я танцор.
А кўлеш киномеханик?
Клуб дек мие — театр ганяк
Ончыкта кином мотор.
Але тебе изи повар
(Ош халатше — мамык шовыр),

Мо кўлеш шолтен пуа,
Коч, йылметым ит нел-я.
Колтынет ача-аватлан
Картычкетым, сўретлалтын, —
Мо вара? Оршаш уке:
Аппарат дек тол вашке.
Кертыт, кертыт чыланат —
Шке пашаштым йоратат.

* * *

Кө тугай улмашын Котик?
Мом ыштен да чапланен?
Йоча-шамычым поген,
Лач вожатый каласен.
Нуно колыштыт моткочак,
Кугешнен, герой нерген.

* * *

Ер ўмбалне пөрдын чайка,
Колым, колым кычалеш.
«Ну-ка, чайка, отвечай-ка», —
Ала-көн йўк шергылтеш.
— Мом лўшкет ораде семын?
Я шонет, кол — агыра?..
Ончалат гын — сер воктене
Мочол колызо айдеме
Йымен шинчын энгыра.
Таче кечыже тугане, —
Пеш кугу соревнований:
Вара көн гын пиалеш
Шуқырак кол логалеш
Але ўскырт рак пижеш?

* * *

Мўғыра чот стадион,
Ок чытал болельщик чон:
— Часовой гай лий, вратарь!
— Пасым пу!
— Чумал!
— Удар!

Да, ударже уло шол,
Лачак ыш лий кызыт гол,—
Молодец «капка орол!»

* * *

Шоктыш пуч йўк. Лагерь йымыш.
Омо — эр марте оза.
Йўд тумна умбаке чымыш.
Мом гын шўшпык каласа?
Эр мардеж лыжган пуале.
Тымык, тымык Яльчик юж.
Тутлын мале, рвезе калык.
Вийым пого, патыр куш!

СОДЕРЖАНИИ

Каласе курык (чын лий маш)	3
Мўндыр мландыште (поэма)	9
Чавайн школыш толын (поэма)	16
Пионер лагерьыште (репортаж)	23

194904
МРМ
Лин-л
РК/84

Для среднего и старшего школьного возраста

Николай Иванович Казаков

В СТРАНЕ ДАЛЕКОЙ

На марийском языке

Редактор М. Емельянов
Художник Г. Доскутов
Художественный редактор Р. Янгильдия
Технический редактор З. Шершнева
Корректор Е. Ясновская

Сдано в набор 30 июня 1969 г.
Подписано к печати 14 августа 1969 г.
Формат 70×90/32. Физ. печ. л. 0,875.
Усл. печ. л. 1,02. Учетно-изд. л. 1,14. Тираж 2500.
Заказ № 94. Цена 12 коп. Э-01533.

Марийское книжное издательство,
г. Йошкар-Ола, Карла Маркса, 43.
Республиканская типография Управления по печати
при Совете Министров Марийской АССР,
г. Йошкар-Ола, Комсомольская, 112.